

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK  
WYDZIAŁ HISTORII I NAUK SPOŁECZNYCH

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

---

**ROCZNIKI**  
**DZIEJÓW SPOŁECZNYCH**  
**I GOSPODARCZYCH**

ZAŁOŻONE PRZEZ  
FRANCISZKA BUJAKA I JANA RUTKOWSKIEGO

TOM LXXX – ZA ROK 2019



---

POZNAŃ–WARSZAWA 2019

**ROCZNIKI  
DZIEJÓW SPOŁECZNYCH  
I GOSPODARCZYCH**

THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT OF THE ARTS AND SCIENCES  
SECTION OF HISTORY AND SOCIAL SCIENCES  
IN CO-OPERATION WITH  
THE INSTITUTE OF HISTORY POLISH ACADEMY OF SCIENCES

---

**SOCIAL AND ECONOMIC  
HISTORY ANNALS**

ESTABLISHED BY  
FRANCISZEK BUJAK AND JAN RUTKOWSKI

VOL. LXXX – 2019

POZNAŃ–WARSZAWA 2019

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK  
WYDZIAŁ HISTORII I NAUK SPOŁECZNYCH

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

---

**ROCZNIKI**  
**DZIEJÓW SPOŁECZNYCH**  
**I GOSPODARCZYCH**

ZAŁOŻONE PRZEZ  
FRANCISZKA BUJAKA I JANA RUTKOWSKIEGO

TOM LXXX – ZA ROK 2019

Redaktor/Editor-in-Chief  
Dariusz Jarosz



POZNAŃ–WARSZAWA 2019

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK  
THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT OF THE ARTS AND SCIENCES

GŁÓWNY REDAKTOR WYDAWNICTW PTPN / DIRECTOR OF THE PUBLISHING HOUSE  
Tomasz Sobieraj

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA POLSKIEJ AKADEMII NAUK  
THE TADEUSZ MANTEUFFEL INSTITUTE OF HISTORY POLISH ACADEMY OF SCIENCES

PEŁNOMOCNIK DYREKTORA DS. CYFRYZACJI CZASOPISM  
DIRECTOR'S PROXY FOR DIGITALISATION OF PERIODICALS

Daniel Boćkowski

RADA REDAKCYJNA / EDITORIAL BOARD

Andrzej Chwalba (Instytut Historii UJ), Jarosław Hrycak (Lviv University), Krzysztof Mikulski (Instytut Historii i Archiwistyki UMK), Alexei Miller (European University of St. Petersburg), Jerzy Strzelczyk (Instytut Historii UAM), Philipp Ther (Universität Wien), Jan Luiten van Zanden (Utrecht University), Janusz Żarnowski (IH PAN)

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL COMMITTEE

Paweł Grata (Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego; XX w.), Piotr Guzowski (zastępca redaktora; Centrum Badań Struktur Demograficznych i Gospodarczych Przednowoczesnej Europy Środkowo-Wschodniej UwB; średniowiecze), Dariusz Jarosz (redaktor; IH PAN; XX w.), Padraic Kenney (Indiana University, XX w.), Elżbieta Kościak (Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego; XIX–XX w., demografia historyczna), Cezary Kukło (redaktor statystyczny; Wydział Historii i Stosunków Międzynarodowych UwB; nowożytność, demografia historyczna), Krzysztof A. Makowski (Instytut Historii UAM; XIX w.), Włodzimierz Mędrzecki (IH PAN; XX w.), Natalia Jarska (sekretarz redakcji; IH PAN; XX w.)

Adres Redakcji/Address of Editor-in-Chief

Instytut Historii PAN

Rynek Starego Miasta 29/31

00–272 Warszawa

tel. (48 22) 831 02 61, fax (48 22) 831 36 42

e-mail: rdsg@ihpan.edu.pl

Redakcja i korekta tekstów w j. polskim

Jolanta Rudzińska

Tłumaczenie, redakcja i korekta streszczeń i tekstów w j. angielskim

Natalia Kłopotek

Czasopismo recenzowane

Wersja elektroniczna jest wersją referencyjną czasopisma

Tomy w formacie pdf znajdują się na stronie internetowej: [www.rdsg-ihpan.edu.pl](http://www.rdsg-ihpan.edu.pl);

ponadto angielskie streszczenia są zamieszczane na stronie "The Central European

Journal of Social Sciences and Humanities" (<http://cejsh.icm.edu.pl>)

Copyright © by Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Poznań 2019

Copyright © by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2019

eISSN 2450–8470

pISSN 0080–3634

*Printed in Poland*

nakład 150 egz., wydanie I

Poznań–Warszawa 2019

Wyłączny dystrybutor

Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

[dystribucja@ptpn.poznan.pl](mailto:dystribucja@ptpn.poznan.pl)

## SPIS TREŚCI (CONTENTS)

### ARTYKUŁY (ARTICLES)

Włodzimierz Gogloza, <i>Islandzka gospodarka w okresie Wolnej Wspólnoty</i> . . . . .	7
(The Icelandic Economy during the Commonwealth era) . . . . .	41
Dag Retsö, <i>Territorial fiscal systems in Medieval Sweden</i> . . . . .	43
Michał Gochna, Tomasz Związek, <i>Spatio-temporal aspects of the extraordinary tax collecting system in Greater Poland (1492–1613)</i> . . . . .	65
Aleksander Bóldyrew, <i>Przemiany uzbrojenia wojska polskiego na przełomie średnio-wieczna i nowożytności (1454–1572) jako przejaw (r)ewolucji militarnej</i> . . . . .	113
(Changes in the armament of the Polish Army at the turn of the Middle Ages and the Early Modern Period (1454–1572) as a sign of military (r)evolution) . . . . .	137
Adam Włodarski, <i>Wzrost i stagnacja gospodarki chłopskiej. Przypadek starostwa chmielnickiego w XVIII w.</i> . . . . .	139
(Growth and stagnation of peasant economy. The case of the Khmilnyk Starosty in the eighteenth century) . . . . .	185
Andrzej Pieczewski, <i>Economic arguments in the Polish thought on peace. John Bloch's views against the background of the Polish thought on peace</i> . . . . .	187
Szczepan Kozak, <i>Aktywność zawodowa ludzi starych w Galicji w początkach XX w. Zarys statystyczny</i> . . . . .	211
(Professional activity of the elderly in Galicia in the early twentieth century. Statistical overview) . . . . .	238
Sabina Rejman, <i>Próby ożywienia aktywności społeczno-politycznej mieszkańców miast w dobie autonomii galicyjskiej (na przykładzie „Mieszczanina”)</i> . . . . .	239
(Attempts to stimulate socio-political activity in towns in the era of the autonomy of Galicia, on the example of the <i>Mieszczanin</i> ) . . . . .	265
Łukasz Faszczka, <i>Straty w drzewostanie lasów skarbowych na ziemiach polskich powstałe w wyniku działań wojennych oraz eksploatacji w okresie I wojny światowej</i> . . . . .	267
(Losses in the stand of treasury forests incurred in warfare and exploitation during World War I) . . . . .	293
Tibor Tóth, <i>Lessons from the Great Depression in Hungary. The idea of ‘Christian Agriculture’ and its limits</i> . . . . .	295

Maciej Tymiński, <i>Zmiany zaangażowania Komitetu Warszawskiego PZPR w sprawy gospodarki i przemysłu w latach 1950–1975</i> . . . . .	315
(Changes in the involvement of the Warsaw Committee of the Polish United Workers' Party in economic and industrial affairs in 1950–1975) . . . . .	347
Dariusz Jarosz, <i>W kierunku animal studies. Studia nad stosunkiem do zwierząt w XX w.</i> . . . . .	349
(Towards animal studies. Research of the attitude towards animals in the twentieth century)	
Katarzyna Sierakowska, <i>Konie i inne zwierzęta na ziemiach polskich w latach Wielkiej Wojny</i> . . . . .	353
(Horses and other animals in the Polish lands during the Great War) . . . . .	367
Dariusz Jarosz, <i>Obrazy okrucieństwa: wstęp do badań nad traktowaniem bydła i trzody chlewnej w Polsce Ludowej na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w.</i> . . . . .	369
(Images of cruelty: preliminary research into the treatment of cattle and pigs in the Polish People's Republic at the turn of the 1950s and the 1960s) . . . . .	383
RECENZJE (REVIEWS)	
Radosław Poniak, <i>Jak nie należy chwalić oświeceniowych Prus. Uwagi na marginesie książki Dariusza Łukasiewicza</i> . . . . .	385
Ewa Horyń, <i>Słownictwo z zakresu górnictwa solnego XVI–XVIII wieku na tle polszczyzny ogólnej</i> , Kraków 2018 (Jakub Pieczara) . . . . .	397
Bartosz Ogórek, <i>Niezatarte piętno? Wpływ I wojny światowej na ludność miasta Krakowa</i> , Kraków 2018 (Cezary Kukło) . . . . .	403
Zofia Trębacz, <i>Nie tylko Palestyna. Polskie plany emigracyjne wobec Żydów 1935–1939</i> , Warszawa 2018 (Anna Landau) . . . . .	408
Paweł Grata, <i>Czas przełomu. Polska polityka społeczna w latach 1944–1950</i> , Rzeszów 2018 ( <u>Janusz Żarnowski</u> ) . . . . .	413
WSPOMNIENIE (IN MEMORIAM)	
Włodzimierz Mędrzecki, <i>Janusz Żarnowski (1932–2019)</i> . . . . .	423
Maciej Janowski, <i>Jacek Kochanowicz (1946–2014) czyli jak polubiłem historię gospodarczą</i> . . . . .	429
SPRAWOZDANIA I KOMUNIKATY (REPORTS AND COMMUNIQUES)	
Sprawozdanie z międzynarodowego seminarium naukowego „Behind the Iron Curtain”, Praga, 1–2 III 2019 r. (Damian Bębnowski) . . . . .	433
Sprawozdanie ze szkoły letniej „Środowisko – człowiek – gospodarka”, Białystok, 2–6 IX 2019 r. (Piotr Guzowski, Piotr Łozowski) . . . . .	437
LISTA RECENZENTÓW WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z RDSG . . . . .	439
WYKAZ SKRÓTÓW (LIST OF ABBREVIATIONS) . . . . .	441

LISTA RECENZENTÓW WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z RDSG

- |                       |   |
|-----------------------|---|
| Boroda Krzysztof      | – WHiSM, Uniwersytet w Białymstoku, średniowiecze                     |
| Buko Andrzej          | – IAE PAN, archeologia  |
| Caban Wiesław         | – IH UJK, XIX w.  |
| Chumiński Jędrzej     | – Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, historia PRL                  |
| Datner Helena         | – ŻIH, XIX–XX w., historia Żydów                                      |
| Drozdowski Marian     | – IH UAM, Akademia Pomorska w Słupsku, historia nowożytna             |
| Epsztein Tadeusz      | – IH PAN, XIX w.  |
| Fihel Agnieszka       | – WNE UW, demografia historyczna                                      |
| Franaszek Piotr       | – IH UJ, XIX w.   |
| Główka Dariusz        | – IAE PAN, historia nowożytna   |
| Hałagida Igor         | – IH UG, historia społeczna   |
| Janicki Tadeusz       | – IH UAM, XX w.   |
| Janowski Maciej       | – IH PAN, XIX w.  |
| Jurkiewicz Jan        | – IH UAM, XX w.   |
| Kaliński Janusz       | – SGH, historia PRL   |
| Kąkolewski Igor       | – Centrum Badań Historycznych w Berlinie, historia nowożytna          |
| Kizik Edmund          | – IH PAN, IH UG, historia nowożytna                                   |
| Kochanowski Jerzy     | – IH UW, historia PRL   |
| Kofman Jan            | – Uniwersytet w Białymstoku, ISP PAN, historia okresu międzywojennego |
| Kołodziejczyk Dariusz | – IH UW, historia nowożytna   |
| Kopczyński Michał     | – IH UW, Muzeum Historii Polski, historia nowożytna                   |
| Kowal Stefan          | – IH UAM, XX w.   |
| Kriegseisen Wojciech  | – IH PAN, historia nowożytna  |
| Landau-Czajka Anna    | – IH PAN, SGGW, XIX–XX w.   |
| Leszczyńska Cecylia   | – WNE UW, historia II RP  |



Manikowska Halina	– IH PAN, średniowiecze
Molik Witold	– IH UAM, XIX w.
Przeniosło Marek	– IH UJK, historia I wojny światowej
Słoń Marek	– IH PAN, średniowiecze
Stola Dariusz	– ISP PAN, Collegium Civitas, historia PRL
Tymiński Maciej	– WNE UW, historia PRL
Zaremska Hanna	– IH PAN, średniowiecze, historia Żydów
Zasztowt Leszek	– IHN PAN, historia nauki

## WYKAZ SKRÓTÓW

### Wydawnictwa źródłowe

AGZ	– <i>Akta grodzkie i ziemskie</i>
KDMaz.	– <i>Kodeks dyplomatyczny Księstwa Mazowieckiego</i> , wyd. J.T. Lubomirski
KDMłp.	– <i>Kodeks dyplomatyczny Małopolski</i>
KDP	– <i>Kodeks dyplomatyczny Polski</i>
KDŚl.	– <i>Kodeks dyplomatyczny Śląska</i>
KDW	– <i>Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski</i> , t. 1–5, wyd. I. Zakrzewski, F. Piekosiński, od t. 6, wyd. A. Gašiorowski [i in.]
MPH	– <i>Monumenta Poloniae historica</i>
MPH s.n.	– <i>Monumenta Poloniae historica</i> , series nova
MRPS	– <i>Matricularum Regni Poloniae summaria</i>
PU	– <i>Pommerellisches Urkundenbuch</i>
PrU	– <i>Preussisches Urkundenbuch</i>
VL	– <i>Volumina legum</i>
ZDM	– <i>Zbiór dokumentów małopolskich</i>

### Czasopisma i wydawnictwa seryjne

Annales H.S.S.	– „Annales. Histoire, Sciences Sociales”
CPH	– „Czasopismo Prawno-Historyczne”
Dz. U.	– Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
KH	– „Kwartalnik Historyczny”
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
PH	– „Przegląd Historyczny”
PSB	– <i>Polski słownik biograficzny</i>

- RAU hf – Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny  
RDSG – „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”  
SPPP – Starodawne Prawa Polskiego Pomniki  
St. Źródł. – „Studia Źródłoznawcze”

### **Archiwa i biblioteki**

- AAN – Archiwum Akt Nowych w Warszawie  
AGAD – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie  
ANK – Archiwum Narodowe w Krakowie  
AP – Archiwum Państwowe  
BJ – Biblioteka Jagiellońska  
BN – Biblioteka Narodowa  
BUW – Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie